Karate van Yoshikazu KAMIGAITO Sensei : door Jean-Maurice HUARD

Deel 2

Tijdens Karnaval werd er intensief getraind. Sinds de aanvang van onze karatestudie was deze formule al toegepast, zodat we er al een zekere ervaring mee hadden. Ik was zeer verbaasd de Meester te horen zeggen dat hij zich al te oud vond voor dergelijke inspanningen. Nu vraag ik me af of hij toen niet een beetje neerslachtig was. Hij sprak veel over de dood. Ook hield hij ons op afstand. Ik vroeg me af hoe we zijn vertrouwen konden winnen.
Deze Karnavaltraining werd een mislukking. Niets vond genade in de ogen van de Meester. Op technisch vlak bestonden de trainingen, tenminste toch in het begin, uit een herhaling van de basistechnieken: de Kihon.
Aan de Katas werd er ook veel belang gehecht.
Maar, voor zover ik me kan herinneren, apprecieerde de Meester onze manier van vechten nauwelijks en ik meen hem toen reeds ons egocentrisme en de nood om het Ego op te geven te hebben horen benadrukken.
Niettemin had hij geen echt plan volgens welk hij les gaf; alsof hij aftastend de beste manier zocht om ons te doen begrijpen wat hij ons wou zeggen: wat waren het doel en de mogelijkheden van Karate? Wat waren de redenen om Karate te beoefenen in Japan? Wat waren de verschillen tussen de Japanse en Europese werkwijzen?
Maar ook: wat is het verschil tussen Japanners en Europeanen? Wat is de invloed van de taal? Is er een verschil tussen essentiële zaken en details? Bestaan er zelfs details?
Ik herinner me dat hij me gevraagd had, ik die tenslotte nog maar een melkmuil was, om hem de beste manier uit te leggen om karate aan Europeanen over te brengen. Ik had weinig levenservaring en nauwelijks meer intellectuele bagage, zeker in vergelijking met hij die daarbij al het professionele leven gekend had.
Mijn antwoord was ongeveer als volgt: wees analytisch, breng de elementen stuk voor stuk aan om ze vervolgens samen te voegen.
De boeken waren volgens mij ook een goed middel om duidelijk te maken wat men wou over brengen. Ik weet niet of mijn antwoord hem ook maar van enig nut is geweest. Hij vormde zich dus zijn eigen idee over de manier waarop Europeanen de zaken aanpakken en onderwezen moeten worden.
Lang erna heb ik begrepen dat hij alles aangreep: de meest uiteenlopende dingen zoals stratenplannen en de manier waarop we spraken, tafelmanieren, het moment waarop men ja of neen hoort te zeggen, het respectievelijke belang van het professioneel en prive leven, de plaats van de godsdienst, de klederdracht en natuurlijk onze opmerkingen en onze gedrag in de dôjô, lieten hem geleidelijk aan toe om zich een idee te vormen van wat er zich in ons hoofd afspeelde.

Ons begrijpen was een iets, maar ons iets doen begrijpen was nog iets heel anders. De misverstanden zouden talrijk zijn. Het was maar na lange jaren dat we hem, naar mijn gevoel, niet meer verbaasden.

Meteen al ontstond er een moeilijkheid: de opwarming.
Zoals alle Europese karategroepen, waren we gewend aan zeer lange, autoritaire, opwarmingen op basis van imitatie. Alles werd er vermengd: spieroefeningen, stretching, uitrekkingsoefeningen werden alleen of met een vriend uitgevoerd zonder orde, met hardheid en soms op brutale wijze.

Het is in deze periode dat ik ben beginnen begrijpen hoeveel onze mentaliteit bepaald was door een zeker dagelijks Jansenisme: het kwam er op neer om af te zien en zijn limieten te overschrijden, zelfs indien dit niet zonder schade kon. Karate doen, was zich pijnigen op ongeveer gelijk welke wijze, want achter al dat lijden moest er zich iets bevinden dat de moeite was. Fouten der jeugd en onwetendheid.
Zelfs in buitenlandse magazines heb ik verhalen gevonden van beoefenaars die zich, veelal gedurende lange tijd, uitgeput hadden in de hoop de waarheid over zichzelf te ontdekken en die in deze waanzinnige inspanningen slechts ontmoediging en wanhoop gevonden hadden.

De Meester sprak van de transformatie van Japanse Karatekas in acrobaten en goochelaars. Het leek me dat veel van hun Europese confraters, misschien naar het voorbeeld van hun meester, zich tenslotte tevreden stelden met schijn en holle woorden, betaald in klinkende munt.
Al die mensen die deden alsof ze Karate beoefenden en onderwezen, hadden me telkens uiteindelijk doen twijfelen aan hun oprechtheid. Ondanks alle moeilijkheden die de Meester zou opwerpen, zijn kwetsende opmerkingen over de kleine kans die mensen met een grote lichaamsbouw hebben om ooit een waardevol Karate te kunnen beoefenen, had hij een duidelijk idee van wat hij deed, leek hij een duidelijk doel voor ogen te hebben, ontdaan van elke bluf en van elke onnatuurlijkheid.
Daarenboven was hij ook geen stommerik aan wie zijn universiteit een diploma gegeven heeft om hem kwijt te zijn zodat hij vervolgens maar naar de duivel kon lopen. Al bij al had de Meester besloten om een zware prijs te betalen voor het leiden van een leven waar Karate, onder welke vorm dan ook, een grote rol speelde. Deze keuze alleen al verving alle toespraken: ook voor hem was de Karate geen grap. Wat hij ons zou doen ontdekken zou de toekomst leren, maar deze Meester was de moeite om te volgen. Onze eerste verrassing dus: de opwarming. Wij verwachtten ons aan minstens een uur van bijna sadistische oefeningen volgehouden dank zij veel hardheid en toekomstige para-kommando’s waardig. Zeer vlug nam de meester de zaak in handen en werd de opwarming gereduceerd tot een aangename gezondheidsgymnastiek.

Vreselijk! Deze Meester zag zichzelf als een dogma. Karate beoefenen is toch zichzelf doen afzien. Welnu, deze man deed ons met moeite transpireren. Was het wel een Meester? De algemene opinie was ongeveer als volgt: hoe kon men een echte Japanse Meester zijn en zich op dat punt losmaken van de Karate zoals ze hier onderwezen werd. Eigenlijk stond deze Meester, die niet op een domme wijze of met demagogie, noch zucht naar populariteit koppig zijn idee volgde -zelfs als hij twijfelde aan de manier waarop die ons over te brengen- mij wel aan. De oude manier van trainen beviel me niet meer en ik had ondertussen wel begrepen dat deze massochistische methode ons niets zou bijbrengen behalve zware spierspijn en blaren op de voeten. Vanaf een bepaald punt werd ze enkel maar vermoeiend met een gebrek aan diepgang en perspectief en het werd steeds duidelijker dat ik na mijn dertigste geen karate meer zou kunnen beoefenen. Nochtans, zei men toch dat de Japanners het Karate tot hun tachtigste bestuderen. Vandaag nog steeds vind ik het moeilijk om uit te maken hoe het kwam dat deze man, waarvan zijn manier van doen ons scheen te willen ontmoedigen, mij toen bijna zonder woorden overtuigd had. Eigenlijk had ik vanaf het begin het gevoel dat deze Meester geen grapjas was maar dat Karate voor hem een zeer serieuze aangelegenheid was.

Het feit dat ik een van de oudsten was heeft er alleszinds sterk toe bijgedragen dat de anderen mijn standpunt wilden overwegen en de Meester een kans wilden geven. Misschien waren ze allen teveel in de war om nog te proberen om voor zichzelf een standpunt te vormen over een man waar ze niets van begrepen en moesten ze zich dus maar achter de mening van een onder hen scharen die er aan uit scheen te geraken en die zich niet veel zorgen leek te maken over de eigenaardigheden van deze nieuwe Meester. Men kan zich afvragen of zo een toeval niet het soort zegen is die de idee van de Voorziening doet ontstaan. Gelijk hoe, dit toeval maakt deel uit van ons leven en ik denk niet dat wij er meer door getroffen zijn dan anderen.

De discussies over de opwarming hebben verschillende maanden geduurd. Men kan er zich een idee van vormen door te luisteren naar de opmerkingen van beoefenaars van andere scholen als ze ons nu bezig zien: een beetje spot, wat misprijzen of welwillendheid en verwondering in de beste gevallen.
Maar toen kwamen deze opmerkingen van leden van de groep zelf. Verschillende leden van de groep zijn trouwens gestopt met de studie van het Karate omdat ze zich niet aan de nieuwe methode wilden aanpassen. Ik denk dat de Meester, zonder zeker te zijn dat hij begrepen werd, ons op de proef stelde. Zij die in staat waren om te blijven en hem te vertrouwen, zonder van op voorhand te willen weten waar het over ging, zouden zijn leerlingen zijn. Nog steeds ben ik er niet echt zeker van dat het over een berekend plan ging. Misschien volgde hij toen enkel de Japanse gewoonten, waarbij hij nochtans de zaak bleef overdenken en alle gevolgen probeerde in te schatten.
Plots begreep ik dat hij lange tijd gezocht had naar de manier om dat wat hij te zeggen had over te brengen. Alleen deze inspanning reeds verdient veel respect: de meerderheid van de

Japanse experts waren op dit obstakel gebotst, hadden het proberen te overwinnen, waren er niet in geslaagd (dat denk ik tenminste want ik ben er nooit tegengekomen), en hadden het tenslotte opgegeven om dan maar les te geven in wat men hier gewoon was om Karate te noemen, 't is te zeggen het soort van Frans boxen in exotische kostuums.
Voor veel onder ons is het nu vanzelfsprekend om Kata's, Kihon, Yaku Soku Kumites en het vrij vechten te leren. Voor de oudsten was dit niet zo natuurlijk. Wat wij Kata noemden was dus een bizarre manier om te leren vechten. Het Kihon was een vervelende oefening die zo vlug mogelijk moest worden afgerond om dan over te kunnen gaan naar de meer serieuze zaken: de exotische, spectaculaire toestanden die wij voor het echte Karate aanzagen. Het zou nooit bij ons opgekomen zijn dat het hart van het Karate zich verborg achter de eerste oefening die we geleerd hadden: Junzuki of Maegeri.

Voor ons was het evident dat het karate nog moest komen. Wij dachten dat de volgende oefening, de nieuwe techniek die de Meester ons zou leren, de opening naar het karate, de verlichting, de gelukzaligheid, de rijkdom, de glorie of beter zou zijn. Daarom waren wij verzot op nieuwe technieken.

Deze illusie is zeer moeilijk kwijt te geraken. Indien de nieuwe techniek de sublieme poort niet opent, indien het nog niet de toverformule is, dan zal het zeker de volgende zijn. We maakten ons wijs dat indien het niet met deze Meester zou zijn, het met de volgende van de concurrerende school zou zijn. Als we de Japanner zouden moeten bidden en smeken om ons iets te leren, dan zouden we naar de Chinees, de Maleisiër of de Indonesiër stappen; en als geen van hen je de poorten van het mysterie opent dan komt het omdat ze het ultieme geheim voor zich willen houden, dat ze een geheime slag achterhouden die hen in staat stelt om de leerling die zich tot een rivaal ontwikkeld heeft te verslaan. Proberend om dit ultieme geheim te ontsluieren gingen we bij alle deuren aankloppen: deze van de gevechtskunsten, de bonsai, de thee-ceremonie, de Yoga en de Zen, de kaartenlegsters en de astrologie. We zochten in het 'echte' Karate -het originele van Okinawa- wat er ongetwijfeld verloren gegaan is in Japan en wat ons verhinderde om de ontwaking te bereiken.

Velen hebben deze illusie. Niets laat hen ervan afhouden. Nochtans is de realiteit veel eenvoudiger. Het geheim wordt onthuld, de oplossing is gekend sinds de eerste dag. Het gaat erom de eerste techniek dag na dag te beoefenen, slecht jaar zowel als goed jaar, aanhoudend zonder toegeving, totdat je hem onder de knie te hebt.

De opwarming van de Meester bracht dus geen eensgezindheid. Niet dat hij van slechte wil was: als mijn geheugen me niet in de steek laat deed hij zelfs enkele pogingen om onze barbaarsheid te imiteren. Maar hij kon niet doen alsof: hij begreep de reden van bepaalde bewegingen niet en stopte dan ook vlug om ze te doen. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de opwarming: al vlug benadrukte hij het simpele feit dat opwarming een kwestie van ritme en

intensiteit is. Het is niet een krachttraining of een manier om de leerlingen uit te putten zonder hen iets bij te brengen.
Indien we onze spieren wilden trainen of kwaliteiten van topsporters wilden bereiken waren we vrij om vroeger naar de training te komen zoals de Japanners het doen.
Essentieel voldeden de karatebewegingen. Kihon, Kata werd gedurende een periode gebruikt om zich op te warmen. Dan kwamen er de oefeningen ter plaatse. In het begin liet de Meester ons niet de Kibadachi maar Shikodachi positie innemen; misschien omdat hij vond dat onze heupen te zwak waren.
Maar ook onze Karate was chaotisch, was niet soepel genoeg. Onze bewegingen hadden geen zin. Er was geen verschil tussen Junzuki, Gyakuzuki enz. Er was geen reden om bij voorkeur deze of gene techniek toe te passen. Het waren bewegingen van trekpoppen of -zoals hij dikwijls zou zeggen- van marionetten. Hij benadrukte er de tekortkomingen van, nu eens al spottend dan weer ontmoedigd. De slagen waren licht, veelal gemakkelijk te voorzien. De stampen dienden alleen om indruk te maken; de afweren waren absurd en dienden meer om de tegenstander te kwetsen dan om zijn slagen te ontwijken. Tijdens het gevecht was iedereen enkel bezig met zijn eigen vooruitgang. We wilden vooral indruk maken op de Meester. Niemand was echt bekommerd om zijn tegenstander, men wou vooral zichzelf laten zien en dit ten koste van de tegenstander.
De Kata's hadden niets te zien met de rest van het Karate. Het waren zonderlinge en nutteloze dansen. De Meester vroeg zich af waartoe ze dienden en waarom we ze uitvoerden.
Telkens waren er dezelfde bemerkingen: teveel ego, geen homogeniteit, geen diepte, geen leven.

Ik vroeg me nu af of we er eigenlijk wel iets van kenden: men had ons iets geleerd, wij hadden er niets begrepen, men had geen middel gevonden om het ons beter te doen begrijpen en het was dan ook daar bij gebleven. Een van de uitdrukkingen die de Meester toen gebruikte en die we moeilijk konden vertalen, was: 'Muri o Muri', wat betekent: overdrijven, forceren, onredelijk zijn, letterlijk 'onredelijk doen' of tegen de rede handelen.

Na enkele weken, misschien uit noodzaak (hij sprak nog altijd alleen Japans) begon de Meester zich met mij bezig te houden... met boosaardigheid. Hij begon me met aandrang te vragen waarom ik Karate beoefende. Het antwoord was dat van iedereen: om Karate te kennen natuurlijk (ik kon nog niet uitleggen wat dat betekende). De Meester leek geïrriteerd door mijn antwoorden, een beetje alsof deze hem verplichtten om in Europa te blijven en iets te onderrichten waar -dat was zeker- geen enkele vreemdeling kan in doordringen. Dat was een typisch Japanse kenmerk: het gebeurde regelmatig dat Japanse vrienden me vroegen wat er me in hun land kon interesseren. Hun ongeruste nieuwsgierigheid verdween wanneer mijn antwoorden op enkele meer scherpe vragen hen tot hun grote opluchting deed inzien dat god zij dank ik hen nog lang niet doorgrondde.

De Meester scheen al mijn antwoorden te verwerpen, in twijfel te trekken en zelfs af te breken. Die Europeanen begrepen er echt niets van, wat hem terzelfde geruststelde en irriteerde.
Maar misschien was dit alleen maar schijn, een opgezet spel om te zien of ik kon weerstand bieden aan zijn plagerijen. Achteraf gezien was zijn houding gewaagd. Ik was zijn enige band met het land en ik had mijn positie kunnen gebruiken om hem een loer te draaien indien dit in mijn karakter had gelegen, maar daar dacht hij niet aan of het kon hem gewoon niet schelen.

Zijn sarcasme en zijn twijfelachtige houding wanneer hij ons aan het werk zag, duurden verschillende maanden -hoe groot ook onze ijver- en stopten eigenlijk nooit helemaal. In het begin had hij er plezier in juist het tegenovergestelde te doen van hetgeen wij verwachtten. Onze taboes over de opwarming werden verbroken. Hij legde onze lange trainingen van Kihon op en benadrukte dat wat wij ook deden, wij er toch niets van zouden begrijpen. De trainingen waarin Kata's werden bestudeerd waren zeer vermoeiend en hij legde het accent op duizend en een details die wij niet kenden. Van onze mogelijkheden in het gevecht liet hij niets heel; ook niet van de gewone Kumites die Meester Kôno ons had geleerd, zonder nog te spreken over wat wij Kihon Kumites noemden. Van al wat we geleerd hadden bleef er niets over. Er zat niets anders op dan zijn Karate te leren.

Word vervolgd…

Jean-Maurice HUARD

Verschijnt in magazine WADO 06-10-2001 N°12 van de VZW Wado Kamigaito Belgium ASBL